

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата наук з фізичного виховання та спорту,
доцента Бали Тетяни Михайлівни
на дисертаційну роботу **Андрющенко Тетяни Георгіївни** на тему:
**«Організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу у
фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку»**,
подану до разової спеціалізованої вченої ради Придніпровської державної
академії фізичної культури і спорту для захисту на здобуття наукового
ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за
спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Науковий прогрес та розвиток технологій суттєво вплинули на фізичне виховання в суспільстві, призводячи до погіршення здоров'я школярів, збільшення захворюваності та зниження рівня фізичної підготовленості. Згідно з дослідженнями, більшість старшокласників мають відхилення в стані здоров'я, а кількість хронічних захворювань серед них зросла до 70%. Основними причинами цього є недостатня рухова активності та зниження інтересу дітей до уроків фізичної культури. У зв'язку з цим, пріоритетним напрямком є пошук нових інноваційних засобів, методів та підходів для оптимізації та вдосконалення освітнього процесу з фізичного виховання. Слід зазначити, що одним із сучасних видів рухової активності, є скіпінг, популярність якого стрімко зростає серед різних верств населення.

Дослідженнями О.М. Школи, Д.В. Пятницької; С.Ф. Chen, Н.Ж. Wu; Kirthika Veena, Sudhakar S., Selvam Senthil, доведено позитивний вплив скіпінгу на функціональний стан і фізичну підготовленість здобувачів вищої освіти. У роботах Л.Ю. Бережної, А.О. Нікішиної, Я.П. Костюк висвітлено використання засобів роуп-скіпінгу для дітей дошкільного віку. В той же час, незважаючи на достатньо велику популярність скіпінгу, як виду спортивної та рекреаційної діяльності, практично відсутні дослідження з обґрунтування та впровадження засобів скіпінгу до змістовної сторони уроків фізичної культури учнів старшої школи.

Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що експериментальна розробка та практичне впровадження програми занять з використанням засобів скіпінгу у навчальний процес з фізичної культури для учнів 10–11 класів є актуальним та своєчасним напрямком наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу розпочато згідно плану науково-дослідної роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди за темою «Теоретико-методичні основи застосування інформаційних, медико-біологічних і педагогічних технологій для реалізації індивідуального фізичного, інтелектуального і духовного потенціалу та формування здорового способу життя» на 2017 – 2018 рр. (номер державної реєстрації 0117U000650), за темою «Теоретико-методичні основи застосування технологій інтегральної спрямованості для самовдосконалення, гармонійного фізичного, інтелектуального і духовного розвитку та формування здорового способу життя людей різних вікових і соціальних груп, в тому числі – спортсменів і людей з особливими потребами» на 2019 – 2020 рр. (номер державної реєстрації 0119U100616)» Дисертаційну роботу продовжено та закінчено згідно тематичного плану науково-дослідної роботи Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту за темою «Наукове обґрунтування оздоровчо-рекреаційних технологій у фізичному вихованні різних груп населення» на 2021 – 2025 рр. (номер державної реєстрації 0121U108320).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, їх достовірність. Наукові положення дисертації та висновки достатньою мірою обґрунтовані теоретичними даними, відповідають меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження.

Ступінь їх вірогідності забезпечується: кількістю використаних літературних джерел, яка склала 301 найменування, серед яких 53 –

іншомовних; використанням документальних матеріалів та нормативних документів України, сучасної наукової літератури; використанням адекватних завданням дослідження методів наукового пізнання; тривалістю виконання дисертаційного дослідження (2017 – 2023 рр.); кількістю наукових публікацій та представленням наукових досліджень на конференціях різного рівня та результатами впровадження в освітній процес закладів освіти.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертанткою:

- вперше теоретично обґрунтовано структуру та зміст програми занять із використанням засобів скіпінгу на уроках фізичної культури для учнів старшого шкільного віку з урахуванням їх мотиваційних пріоритетів, яка містить мету, завдання, принципи, зміст, методи та критерії ефективності;
- вперше визначено організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу в процесі фізичного виховання старших школярів, що містять в собі чотири блоки: організаційний, діагностичний, програмно-методичний та контрольний ;
- вперше на основі обґрунтування програми занять з використанням засобів скіпінгу розроблено варіативний модуль «Скіпінг» для навчальної програми з фізичної культури для учнів 10 – 11 класів, який містить такі розділи: пояснювальна записка, зміст навчального матеріалу, державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, орієнтовні навчальні нормативи;
- вперше визначено позитивний вплив засобів скіпінгу в урочних формах занять на показники фізичного стану старших школярів, що полягає у покращенні функціональних показників, фізичної підготовленості, соматичного здоров'я;
- доповнено дані про особливості морфофункціонального стану, фізичної підготовленості та стану здоров'я учнів 16 – 17 років;

- розширено уявлення про факторну структуру фізичного стану школярів 16 – 17 років та співвідношення засобів цілеспрямованого впливу на функціональні показники, розвиток фізичних якостей та фізичне здоров'я юнаків і дівчат;
- дістали подальшого розвитку положення про доцільність використання сучасних видів рухової активності у фізичному вихованні старших школярів.

Практична значущість результатів, полягає в розробці та впровадженні програми занять із використанням засобів скіпінгу на уроках фізичної культури для учнів старшого шкільного віку, що сприяло підвищенню рівня їх функціонального стану, фізичної підготовленості та стану здоров'я.

Результати дослідження можуть використовуватися для вдосконалення процесу фізичної підготовки учнів старших класів закладів загальної середньої освіти.

Основні положення, висновки та результати дослідження впроваджено у практику фізичного виховання КЗ «Ліцей №23», КЗ «Ліцей №19» Кам'янської міської ради (м. Кам'янське Дніпропетровської області). Також, матеріали дисертації впроваджено в освітній процес підготовки здобувачів вищої освіти КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» (м. Дніпро), Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту (м. Дніпро), Полтавського національного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка (м. Полтава), Кам'янського фахового коледжа фізичного виховання (м. Кам'янське), що підтверджують відповідні акти впровадження.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Аналіз дисертації Т. Г. Андрющенко дозволяє констатувати, що у рукопису відсутні академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації наукових даних і експериментальних результатів. Також це підтверджено відповідними матеріалами метрологічної експертизи дисертації, проведеної фахівцями Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Дисертаційна робота має усі необхідні структурні елементи, а саме анотацію двома мовами, зміст, перелік умовних скорочень, основну частину, яка складається з зі вступу, 5 розділів, практичних рекомендацій, висновків, а також посилання та додатки. Дисертаційна робота представлена на 250 сторінках друкованого тексту, із них 181 сторінка основного тексту. Роботу ілюстровано 37 таблицями та 5 рисунками. Така структура дозволила авторці системно, послідовно і логічно розкрити всі питання, які мали бути розглянуті відповідно до мети та завдань дослідження. Надані до роботи графічні матеріали, які оформлені у вигляді статистичних таблиць та діаграм, окрім інформаційного характеру, мають змістовне навантаження та логічно пов'язані із текстом роботи. Це дозволяє більш наочно сприйняти викладений науковий матеріал.

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання і методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичну значущість роботи й особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві наукових працях; відображено апробацію результатів дослідження та кількість публікацій за темою дисертації.

У першому розділі «Сучасний стан і тенденції розвитку системи фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти» проведено аналіз наукової літератури з теми дисертації, надана характеристика організації фізичного виховання учнів старшого шкільного віку в закладах загальної середньої освіти, особливостей вікового розвитку старшокласників, розглянуто інноваційні підходи у фізичному вихованні школярів, надано загальну характеристику скіпінгу як інноваційного засобу фізичного виховання, який може бути використаний у процесі фізичного виховання учнів.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» авторкою представлено опис методів, які використовувалися при проведенні дослідження відповідно до його мети, завдань, об'єкту, предмету. Наведено опис етапів організації та проведення дослідження.

У третьому розділі «Особливості фізичного стану та мотивації старшокласників до рухової активності» авторкою представлено результати констатувального етапу педагогічного експерименту, який полягав у визначенні показників фізичного стану учнів старшого шкільного віку та основних мотивів учнів до занять фізичною культурою і спортом. Антропометричні параметри фізичного розвитку та функціональний стан серцево-судинної системи старшокласників відповідають віковим нормам. Відмічається зниження показників функціонування дихальної системи. У віковому аспекті визначено достовірно вищі показники довжини тіла, маси тіла, ОГК та проби Штанге юнаків 17 років у порівнянні з 16-річними. У дівчат визначено вищі за середні значення ОГК, ЖЄЛ та проби Штанге у 17-річних учениць. Показники фізичної підготовленості юнаків свідчать, що на середньому рівні розвинені такі фізичні якості як витривалість, швидкість, спритність і швидко-силові здібності, на низькому – сила м'язів верхніх кінцівок, гнучкість. Дисертанткою визначено, що у дівчат низький рівень розвитку в показниках тестування витривалості, сили м'язів верхніх кінцівок, швидко-силових здібностей, спритності, гнучкості. Середній рівень розвитку виявлено лише у тесті на швидкість. Оцінка рівня соматичного здоров'я старшокласників за методикою Г.Л. Апанасенка показала, що більшість юнаків 16 років (46,15%) мають середній рівень здоров'я, у 17-річних – низький (41,94%). У дівчат визначено, що серед 16 і 17-річних учениць більшість мають низький рівень (86,49% і 55,26% відповідно). Серед основних мотивів занять фізичними вправами учні 10-х класів та юнаки 11-х класів вказують мотив підвищення спортивного результату, дівчата 11-х класів – удосконалення форми тіла. При цьому більшість учнів 10 класів приділяють заняттям фізичними вправами від 2 до 3 годин на тиждень, а найбільша кількість одинадцятикласників обох статей віддають заняттям від 1 до 2 годин на тиждень. Серед видів рухової активності, якими б учні хотіли займатися на уроках фізичної культури, виділяються: у юнаків скіпінг, настільний теніс, плавання, самбо, хортинг та ін.; у дівчат – скіпінг, чирлідінг,

плавання, настільний теніс тощо. Структура фізичного стану старшокласників різного віку та статі має багато в чому схожі риси. У кожній з чотирьох обстежених підгруп (юнаки і дівчата 10-х і 11-х класів) виявлені схожі фактори фізичного здоров'я та загальної фізичної підготовленості, фізичного розвитку, серцево-судинної та дихальної систем, силові здібності. Відмінним є наявність фактору швидкості у юнаків 16 років і дівчат 17 років, а також витривалості у юнаків 16 років. Всі вони мають визначений вплив на фізичний стан учнів і посідають окреме місце у його структурі. Отримані авторкою результати констатувального експерименту були підставою для розробки програми занять з пріоритетним використанням засобів скіпінгу для учнів старшого шкільного віку в урочних формах занять.

У четвертому розділі «Організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу у фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку в закладах загальної середньої освіти» представлено структуру та зміст розробленої програми занять з використанням засобів скіпінгу. А для досягнення мети та вирішення завдань фізичного виховання учнів старшого шкільного віку авторкою було розроблено програму занять скіпінгом для учнів 10 – 11 класів, яка була реалізована впродовж третьої чверті на уроках фізичної культури. Засоби скіпінгу також використовувалися протягом навчального року на уроках фізичної культури за варіативними модулями «Легка атлетика», «Футбол» у 1 і 4 чвертях, «Волейбол» у 2 чверті. Структурними елементами програми є: мета, завдання, принципи, зміст, методи та критерії ефективності використання засобів скіпінгу в процесі фізичного виховання старших школярів. Підбір вправ скіпінгу для учнів експериментальних груп був заснований на рівні володіння учнями стрибковими вправами. Авторкою було підібрано три групи вправ: для початківців, для тих, хто вміє стрибати і для тих, хто володіє технікою виконання стрибків на високому рівні.

Результати досліджень дозволили науково обґрунтувати організаційно-методичні умови реалізації програми занять із використанням засобів скіпінгу

в процесі фізичного виховання старших школярів, які містять чотири блоки: організаційний, діагностичний, програмно-методичний та контрольний. Авторкою, експериментальним шляхом, доведена ефективність програми занять скіпінгом. Так, в учнів експериментальних груп визначено достовірне покращення морфофункціональних показників (ОГК, ЧСС, ЖЄЛ, проби Штанге, Генча, фізична роботоздатність). Достовірне покращення визначено за результатами тестування фізичної підготовленості у показниках витривалості, швидкості, сили, швидкісно-силових здібностей, спритності, гнучкості. Значно підвищилася якість виконання учнями експериментальних груп тесту «Стрибки через скакалку».

У показниках фізичного здоров'я спостерігалось достовірне збільшення середньої кількості балів у загальній оцінці, також зменшилась кількість школярів з низьким рівнем соматичного здоров'я, збільшилася – з середнім, вищим за середній та високим.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» представлені підсумки дисертаційної роботи. У результаті дослідження отримано три групи даних, які підтверджують, доповнюють та розширюють вже існуючі розробки, й абсолютно нові результати дослідження.

Висновки повністю відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними та структурованими.

Робота написана державною мовою, стиль викладення матеріалу – науковий. Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації в цілому характеризуються послідовністю, аргументованістю і завершеністю.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій здобувачкою в опублікованих працях. За матеріалами дисертації опубліковано 11 наукових праць, серед яких: 1 – у виданні, що входить до наукометричної бази Web of Science, 4 – у фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз, 6 публікацій апробаційного характеру.

Результати наукових досліджень були представлені і обговорені на наукових конференціях, зокрема: XI Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (м. Київ, 11 – 12 квітня 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Залучення учнів до здорового способу життя та популяризація варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури через Всеукраїнський проект «JuniorZ»» (м. Луцьк, 15–16 квітня 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Physical culture and sports in the educational space: innovations and development prospects» (м. Влоцлавек, Республіка Польща, 5 – 6 березня 2021 р.), III Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура і спорт: досвід та перспективи» (м. Чернівці, 8 квітня 2021 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична активність і якість життя людини» (м. Луцьк, 8 – 10 червня 2021 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту, фізичної терапії та ерготерапії» (м. Дніпро, 26 – 27 жовтня 2023 р.), та інших наукових заходах.

Проблематика, зміст, кількість публікацій за дисертаційним дослідженням повністю відповідає вимогам МОН України. Теоретичне оприлюднення наукових досліджень на конференціях повною мірою засвідчує належну апробацію результатів.

Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Позитивно оцінюючи в цілому рівні наукової новизни і практичного значення дослідження, доцільно звернути увагу і на деякі його недоліки:

1. Розшифрування аббревіатури ОГК (с. 5, 7, 26 тощо) варто було б навести в переліку умовних скорочень.
2. Використані у роботі методи дослідження є адекватними контингенту і поставленим завданням, однак з тексту не зрозуміло:
 - яка була тривалість педагогічного спостереження і яким чином оцінювалась реакція учнів на фізичне навантаження?

- Що саме слугувало критеріями підбору тесту для визначення рівня розвитку витривалості учнів старшого шкільного віку?
- Ким були розроблені і яким чином верифіковані анкети для визначення інтересів, мотивів до занять фізичною культурою та спортом, факторів, що їх обумовлюють?

3. Розділ 2, підрозділ 2.2. «Організація дослідження» варто було б доповнити, що на першому етапі дослідження здійснювалося педагогічне спостереження, а також була розроблена анкета та проведено анкетування. Окрім цього, потребує уточнення, в якому саме навчальному році був проведений педагогічний експеримент, оскільки у тексті зазначено, що *констатувальний* експеримент було проведено на першому етапі (2017 – 2018 рр.), а *формувальний* педагогічний експеримент – на *другому* етапі (2018 – 2019 рр.).

Проте, представлені зауваження не знижують позитивного враження від науково-теоретичного рівня проведеного дослідження, його актуальності та практичної значущості.

Висновок про відповідність дисертації вимогам

На підставі наведеного вище вважаємо, що дисертаційна робота Андрющенко Тетяни Георгіївни на тему: «Організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу у фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку» є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, характеризується новим підходом і практичною цінністю, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка, Андрющенко Тетяна Георгіївна заслуговує присудження

наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент, доцент кафедри теорії та методики
фізичного виховання
Харківської державної академії
фізичної культури

Тетяна БАЛА

Проректор з науково-педагогічної роботи
Харківської державної академії
фізичної культури,
доктор наук з фізичного виховання
та спорту, професор

Олег ОЛЬХОВИЙ

Підпис Бала Т., Ольховий О.
Засвідчую
Начальник відділу кадрів
«09» 05 2024 р.

Т. М. Косенко